

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR**
V Holešovičkách 41, Praha 8
Tel./fax: 286 840 129, 130
E-mail: rezkova@soc.cas.cz

Jak jsme tolerantní

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2003, 03-03</i>
Otázky:	<i>ov3.a, ov.3b</i>
Termín terénního šetření:	<i>3.-10.3.2003</i>
Počet respondentů:	<i>1110</i>
Reprezentativita:	<i>obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Výběr respondentů:	<i>kvótní výběr</i>
Zveřejněno dne:	<i>24.3.2003</i>
Kód tiskové informace:	<i>ov30324</i>
Výsledky zpracovala:	<i>Miluše Rezková</i>

Březnový výzkum se dotkl problému tolerance ve společnosti, pochopení, jaké projevuje různým svým specifickým společenským skupinám. Respondenti byli požádáni, aby vybrali, které z takových skupin by nechtěli mít za sousedy, čímž vyjadřovali svou sociální distanci k nim.¹ - viz tab. 1.

Z reakcí respondentů vyplynulo, že nejrezervovaněji pohlížejí na těžké alkoholiky (86 %) a na lidi užívající drogy (85 %). Hned za nimi jsou odmítáni občané romského původu (79 %) a lidé s kriminální minulostí (78 %). Pro 42 % respondentů jsou obtížně přijatelní homosexuálové a pro 36 % citově nevyrovnaní lidé. Nepříznivou odezvu mezi třetinou respondentů vyvolávají cizinci žijící v ČR (31 %). Asi každý čtvrtý respondent přiznal, že by mu vadili lidé jiné barvy pleti (24 %).

Ostatní sledované skupiny obyvatel vyvolaly odmítavou reakci jen mezi menší částí respondentů. Přitom k bohatým lidem a politikům se takto stavělo 16 % a k občanům židovského původu asi každý desátý respondent (11 %). Mládež, chudí, staří, invalidé, občané s jiným náboženským či politickým přesvědčením se pak řadí ke skupinám široce společensky přijatelným, jež by nevyhovovaly nejvýše osmi procentům dotázaných.

¹ Otázka: "V seznamu, který držíte před sebou, jsou vypsány různé skupiny lidí. Můžete prosím vybrat všechny ty, které byste nechtěl za sousedy?"

Tabulka 1: **Koho byste nechtěl za sousedy?** (v %)

Těžké alkoholiky	86
Lidi užívající drogy	85
Romy	79
Lidi s kriminální minulostí	78
Homosexuály	42
Citově nevyrovnané lidi	36
Cizince žijící v ČR	31
Lidi jiné barvy pleti	24
Bohaté lidi	16
Politiky	16
Židy	11
Mládež	8
Lidi s jiným náboženským přesvědčením	8
Chudé lidi	7
Staré lidi	6
Lidi s jiným politickým přesvědčením	6
Invalidy	5

Dopočet do 100 % v každém řádku představují odpovědi " nevybral".

V postojích ke sledovaným skupinám obyvatel se promítal vliv různých sociodemografických charakteristik respondentů, jako je vzdělání, věk, životní úroveň a některá další hlediska.

Respondenti z řad vysokoškolsky vzdělaných manifestovali větší toleranci k cizincům, homosexuálům, Romům, bohatým lidem a politikům. K homosexuálům, narkomanům, lidem užívajícím drogy a citově nevyrovnaným sdělili nadprůměrné pochopení nejmladší respondenti ve věku do 19 let. Ti současně častěji odmítali politiky. Naopak lidé starší šedesáti let se profilovali větším odstupem k homosexuální menšině, cizincům, lidem jiné barvy pleti a lehce nadprůměrně k mladé generaci.

Značně se uplatňoval faktor životní úrovně, kdy hůře situovaná část respondentů sdělovala menší porozumění pro bohaté, ale také pro občany jiné barvy pleti, pro cizince a pro politiky. Podle velikosti obce, v níž dotázaný trvale žije, se někdy naznačila menší míra tolerance na venkově a větší ve městech nad 100 000 obyvatel, zvláště v Praze. Jisté xenofobní ladění se objevilo poněkud častěji v severovýchodní části ČR a v moravskoslezském regionu.

Jako nepřilíš významný byl zjištěn vliv religiozity. Ten se projevil pouze v názoru na homosexuály, které poněkud méně akceptovali respondenti římskokatolického vyznání než ateisté.

Dotázaní dále posuzovali toleranci celé naší veřejnosti, a to k týmž skupinám obyvatel, jež v předchozím případě sami zvažovali jako sousedy.² - viz tab. 2. Potvrdilo se, že do představ o názorech ostatních projektovali z valné části své osobní postoje: skupiny, které byly pro ně přijatelné, resp. nepřijatelné jako sousedé, podobně označili jako ty, jež toleruje, resp. netoleruje i ostatní veřejnost.

Kolem tří čtvrtin respondentů (74 % - 79 %) tak usoudilo, že nejmenšímu porozumění obecně se těší alkoholici, lidé užívající drogy, občané romského původu a lidé s kriminální minulostí. Nízká tolerance panuje podle názoru asi

² Otázka: "Jsou podle Vás lidé v České republice tolerantní, snášenliví k těmto skupinám obyvatel?"

poloviny respondentů také ve vztahu k homosexuálům (52 %) a k lidem jiné barvy pleti (46 %). Téměř dvě pětiny jsou přesvědčeny o nedostatečné vstřícnosti k cizincům, kteří u nás žijí (38 %). Citově nevyrovnaní jakož i bohatí lidé mají potíže s porozuměním ostatních podle názoru asi třetiny respondentů.

V případě politiků jsou téměř tři čtvrtiny účastníků výzkumu přesvědčeny, že tolerance ze strany veřejnosti je zde dostatečná (72 %), čtvrtina ale vidí situaci opačně (25 %). V přístupu k chudým lidem považuje českou veřejnost za netolerantní asi pětina dotázaných (22 %).

Zbývající skupiny obyvatel, jako jsou staří lidé, Židé, invalidé, mládež a lidé s jiným politickým a náboženským přesvědčením nemají mít dle názoru dotázaných s pochopením ostatních problémy - jako tolerantní vyhodnocuje postoje veřejnosti 76 % - 86 %.

Tabulka 2: **Jsou podle Vás lidé v ČR tolerantní, snášenliví k těmto skupinám obyvatel? (v %)**

	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne	Poměr ne/ano
K těžkým alkoholikům	3	15	41	38	79 / 18
K Romům	5	16	46	30	76 / 21
K lidem s kriminální minulostí	3	18	52	23	75 / 21
K lidem užívajícím drogy	3	20	40	34	74 / 23
K homosexuálům	9	33	41	11	52 / 42
K lidem jiné barvy pleti	6	46	41	5	46 / 52
K cizincům žijícím v ČR	9	47	32	6	38 / 56
K citově nevyrovnaným lidem	10	46	31	4	35 / 56
K bohatým lidem	18	44	30	4	34 / 62
K politikům	23	49	22	3	25 / 72
K chudým lidem	21	53	19	3	22 / 74
Ke starým lidem	27	55	15	2	17 / 82
K invalidům	31	52	14	2	16 / 83
K mládeži	26	56	15	1	16 / 82
K lidem s jiným politickým přesvědčením	22	58	14	2	16 / 80
K Židům	23	53	13	2	15 / 76
K lidem s jiným náboženským přesvědčením	30	56	10	1	11 / 86

Dopočet do 100 % v každém řádku představují odpovědi "neví".

Dotaz zjišťující názory na toleranci obyvatel ČR byl v identické podobě, ale s užším seznamem skupin, pokládán již od roku 1995 - viz tab. 3. Lze konstatovat, že aktuální výsledky jsou oproti celému předchozímu období většinou ve znamení podstatně lepšího hodnocení společenské tolerance a mohou tak nasvědčovat i fakticky příznivější situaci ve společnosti.

Mnohem častěji je dnes oceňován respekt vůči lidem s jiným politickým přesvědčením (oproti r. 2000 vzestup o 25 procentních bodů), vůči politikům explicitně (o 20 procentních bodů) a vůči bohatým lidem (o 22 procentních bodů). Dále je podstatně lépe hodnoceno porozumění chudým a vyznávajícím odlišné náboženské přesvědčení (o 15 - 16 procentních bodů). Méně, ale ještě poměrně významně, se rozšířilo i přesvědčení o lepším přístupu ostatních vůči invalidním spoluobčanům a mládeži.

Naopak jen minimální změny nastaly od roku 2000 v názoru na toleranci obyvatel k cizincům, kteří u nás žijí, k homosexuálům a k romskému obyvatelstvu.

Tabulka 3: Jsou podle Vás lidé v ČR tolerantní, snášenliví k těmto skupinám obyvatel? - časová řada (v %)

Rozhodně ano+ spíše ano:	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2003	Změna [#]
S jiným náboženským přesvědčením	69	65	71	72	70	70	86	+16
K mládeži	70	65	74	75	73	73	82	+9
Ke starým lidem	62	63	64	68	63	67	82	+15
S jiným politickým přesvědčením	51	46	52	58	53	55	80	+25
K chudým lidem	62	58	60	62	59	58	74	+16
K politikům	61	67	58	70	55	52	72	+20
K bohatým lidem	41	40	49	44	43	40	62	+22
K cizincům žijícím v ČR	61	59	68	61	61	54	56	+2
K lidem jiné barvy pleti	42	37	49	49	50	43	52	+9
K homosexuálům	29	27	44	38	42	39	42	+3
K Romům	13	16	27	30	28	24	21	-3
K lidem užívajícím drogy	*	*	*	*	*	*	23	
K lidem s kriminální minulostí	*	*	*	*	*	*	21	
K těžkým alkoholikům	*	*	*	*	*	*	18	
K citově nevyrovnaným lidem	*	*	*	*	*	*	56	
K Židům	*	*	*	*	*	*	76	

Dopočet do 100 % u každého údaje jsou odpovědi "spíše ne", "rozhodně ne" a "neví".

[#] Změna oproti r. 2000 vyjádřená v procentních bodech.

* Nežjišťováno.